

Начало>Семейноправни въпроси и наследство>Развод и законна раздяла

Развод и законна раздяла

Германия

1 Какви са условията за получаване на развод?

Съгласно член 1564, първо изречение от Гражданския кодекс (*Bürgerliches Gesetzbuch, BGB*) брак може да бъде прекратен чрез развод единствено със съдебно решение въз основа на молба, подадена от единия или от двамата съпрузи.

Бракът може да бъде прекратен, ако е настъпило разстройство на брака (член 1565, параграф 1, първо изречение от Гражданския кодекс). В този случай става въпрос за състоянието на брака към конкретния момент и за прогнозата за бъдещето. Законодателят е предвидил, че е налице разстройство на брака в следните хипотези:

За разстройство на брака се говори, ако страните вече не живеят заедно и не се очаква да възобновят съвместното съжителство (член 1565, параграф 1, второ изречение от Гражданския кодекс).

Съгласно член 1566 от Гражданския кодекс съдът счита, че е налице непоправимо разстройство на брака, ако съпрузите са живели разделени за определено време и:

и двамата съпрузи подадат молба за развод и вече живеят разделени от една година, или

единият от съпрузите подаде молба за развод, а другият се съгласи да се разведат, като вече живеят разделени от една година, или

единият от съпрузите подаде молба за развод, а другият не е съгласен да се разведат, но съпрузите вече живеят разделени от три години.

Когато съпрузите все още не са живели разделени в продължение на една година, бракът може да бъде прекратен чрез развод само в няколко изключителни случая, например ако продължаването на брака би било неприемливо за ищеца по причини, свързани с другия съпруг (например в случай на физическо насилие от страна на другия съпруг) (член 1565, параграф 2 от Гражданския кодекс).

2 Какви са основанията за развод?

Единственото основание за развод, признато от германското право, е разстройството на брака. Няма възможност за развод по вина на единия от съпрузите.

3 Какви са правните последици от развода за:**3.1 личните отношения между съпрузите (напр. фамилното име)**

Бивш съпруг(съпруга) запазва името, използвано по време на брака, както е определено от съпрузите. Чрез подаване на декларация до регистъра на ражданията, починалите и браковете, всеки от съпрузите може отново да приеме рождено си име или името, което е носил до определянето на името, използвано по време на брака, или да добави рождено си име или името, което е носил към момента на определяне на името, което е носил по време на брака, преди или след последното (член 1355, параграф 5 от Гражданския кодекс).

3.2 подялбата на имуществото на съпрузите**3.2.1 Предоставяне на семейното жилище и на домакинските вещи:**

По принцип съгласно членове 1568а и 1568b от Гражданския кодекс по отношение на съвместното жилище и разпределението на домакинските вещи след развода се прилага следното: съпругът, който в по-голяма степен е зависим от използването на жилището или на домакинските вещи, може да поиска от другия съпруг да му преотстъпи жилището или домакинските вещи. Във връзка с това трябва да бъдат взети предвид материалното положение на двамата съпрузи и висшите интереси на техните деца.

Когато жилището е под наем, съпругът, на когото е позволено да остане в жилището, поема правата и задълженията по договора за наем — независимо от това дали като наематели са били посочени двамата съпрузи, или само единият от тях.

В случай на собствено жилище се прилага следното:

ако само единият от съпрузите е собственик на семейното жилище, другият съпруг има право да го използва само в изключителни случаи, по-специално ако това е необходимо, за да се избегне очевидна несправедливост; вж. член 1568а, параграф 2 от Гражданския кодекс;

ако жилището е съвместна собственост на съпрузите, се прилага посоченият в точка едно принцип.

И в двата случая както съпругът, на когото е прехвърлено жилището, така и съпругът, който вече не може да използва собствеността си, може да поиска да сключат договор за наем помежду си и да договорят обичаен за района наем.

Що се отнася до домакинските вещи, трябва да се прави разграничение между тези, които са съвместна собственост на съпрузите, и тези, които принадлежат само на единия от тях (лични вещи):

в случай че домакинските вещи са съвместна собственост, се прилагат посочените в точка едно принципи, свързани с този въпрос. Съпругът,

който трябва да се откаже от домакинските вещи, може да поиска подходящо обезщетение за това;

другият съпруг няма претенции по отношение на домакинските вещи лична собственост само на единия съпруг.

3.2.2 Разпределение на придобитото по време на брака:

Ако съпрузите живеят съгласно законоустановения режим на съпругеска имуществена общност и не постигат съгласие относно уреждането на имуществото си при развод, придобитото по време на брака може да бъде разпределено по молба на единия от съпрузите в отделно съдебно производство (член 1372 и следв. от Гражданския кодекс). Това се извършва по следния начин:

Отправна точка за изчисляването е стойността на имуществото на всеки съпруг при сключване на брака (първоначално имущество, член 1374 от Гражданския кодекс) и съответната стойност към момента на прекратяване на съпругеската имуществена общност (крайно имущество, член 1375). Имущество, което е наследено или дарено на единия от съпрузите по време на брака, трябва да бъде включено към първоначалното имущество. Съответната референтна дата за изчисляване на крайното имущество е денят, в който молбата за развод е връчена на другия съпруг. Придобитото по време на брака представлява сумата, с която крайното имущество на съпруга(съпругата) надвишава първоначалното имущество (член 1373). Лицето, което е по време на брака е придобило по-малка част, има право на половината от разликата в стойността в сравнение с придобитото по време на брака от другия съпруг (компенсаторно вземане) (член 1378, параграф 1). Компенсаторното вземане е за заплащане на парична сума. По правило, лицето, което има право на компенсаторно вземане, не може да поиска прехвърляне в своя полза на конкретно имущество, принадлежащо на лицето, което трябва да плати вземането. В изключителни случаи обаче съдът по семейни въпроси (*Famliengericht*) може да прехвърли отделни вещи от имуществото (член 1383). Това обаче е възможно само ако:

е приемливо за съпруга, който дължи компенсаторното вземане, и дава възможност да се избегне явна несправедливост спрямо съпруга, имащ право на компенсация, каквато би възникнала при изплащане на компенсаторното вземане в брой.

Стойността на това прехвърлено имущество се приспада от иска за разпределение.

Съгласно германското право вместо законовия режим на имуществени отношения съпрузите могат да изберат режима на имуществени отношения, свързан с разделяне на имуществото чрез нотариално удостоверяване (член 1414), режима на съпругеска имуществена общност (членове 1415—1518) или незадължителния режим на общност, ограничен до придобитото по време на брака (член 1519).

3.2.3 Последници за пенсиите на съпрузите

Пенсионни права, придобити от съпрузите по време на брака (например право на обезщетение от схемата за задължително пенсионно осигуряване, пенсионната схема за държавните служители, професионалната пенсионна схема или от частни схеми за пенсии за осигурителен стаж и инвалидност), във всички случаи при развод се разпределят наполовина чрез компенсаторно разделяне на пенсионните права. Това гарантира, че и двамата съпрузи споделят поравно правата, придобити от тях по време на брака им, като всеки съпруг получава независими пенсионни права.

3.3 малолетните и непълнолетните деца на съпрузите

3.3.1 Родителска отговорност

Ако родителите упражняват съвместно родителската отговорност, това се запазва и след развода. Освен в случаите, когато детето е изложено на риск, въпросът за родителската отговорност не се разглежда, нито съдът взима решение по него, освен ако единият от родителите е подал до съда по семейни въпроси молба родителската отговорност или част от нея да бъде прехвърлена единствено на него. Такава молба трябва да бъде уважена, ако другият родител е съгласен, и детето, ако е навършило 14-годишна възраст, не възразява, или ако е вероятно отмяната на съвместното упражняване на родителска отговорност и прехвърлянето ѝ на ищеца да бъде във висшите интереси на детето (член 1671, параграф 1 от Гражданския кодекс). В германското право обикновено се приема, че във висш интерес на детето е да поддържа лични отношения и с двамата родители, и следователно на детето се предоставя правото на лични отношения и с двамата родители и се предвижда и двамата родители да имат право и задължение да поддържат лични отношения (член 1684, параграф 1). Това се прилага независимо от разпределението на родителската отговорност.

3.3.2 Искове за издръжка

Родителите са задължени да издръжат децата си (член 1601 от Гражданския кодекс). Децата имат право на издръжка, ако не са в състояние да се издръжат сами (член 1602). Задължението на родителите да изплащат издръжка зависи от тяхната платежоспособност (член 1603). Задължението на родителите да изплащат издръжка за децата си обаче се разбира в по-широк контекст, т.е. по отношение на платежоспособността е от значение постижимият, а не само наличният доход (член 1603, параграф 2). Поначало родителите трябва да плащат за децата си издръжка, която да е пропорционална на доходите на родителите и на общото им финансово положение. При все това родител, който се грижи за дете, изпълнява задължението си за осигуряване на издръжка, като по правило се грижи за отглеждането и възпитанието на детето (член 1606, параграф 3). По принцип след развода на родителите единствено родителят, с когото детето не живее, дължи издръжка.

Издръжката за детето покрива всички жизнени потребности на детето, включително разходите за подходящо образование (член 1610).

3.4 задължението за изплащане на издръжка на другия съпруг?

След развода всеки от съпрузите трябва да се издръжва сам (член 1569 от Гражданския кодекс). От съпрузите съответно се изисква да упражняват подходяща платена работа (член 1574, параграф 1). Когато това е необходимо, те трябва да преминат обучение, допълнително обучение или преквалификация, за да получат подходяща платена работа, ако е вероятно да завършат успешно образованието си (член 1574, параграф 3 от Кодекса).

Разведени съпрузи имат обаче право на издръжка при следните обстоятелства:

дотогава и доколкото от тях не може да се очаква да упражняват платена работа поради факта, че се грижат за дете, по отношение на което упражняват съвместно родителска отговорност (член 1570 от Гражданския кодекс), или поради болест, или други пречки или слабости на техните физически или умствени способности (член 1572),

дотогава и доколкото в определени моменти от тях повече не може да се очаква да упражняват платена работа поради тяхната възраст, по-специално към момента на развода, или прекратяване на полагането на грижи за отглеждането и възпитанието на дете на съпрузите (член 1571), дотогава и доколкото бившият (бившата) съпруг (съпруга) преминава обучение, допълнително обучение или преквалификация, за да компенсира пропуските в образованието си или неблагоприятни последици от брака; бившите съпрузи трябва да започнат обучението, допълнителното обучение или преквалификацията възможно най-скоро, за да получат подходяща платена работа, която ще им осигури средства за живот в дългосрочен план, както трябва да се очаква при успешно завършване на образованието им (член 1575 от BGB),

дотогава и доколкото те не са в състояние да намерят подходяща платена работа след развода (член 1573, параграф 1),

дотогава и доколкото от тях не се очаква да упражняват подходяща платена работа поради други сериозни причини и би било явно неоснователно да им бъде отказана издръжка, като се вземат предвид интересите и на двамата съпрузи (член 1576),

доколкото доходите от подходящата платена работа не са достатъчни да покрият пълните разходи по издръжката (член 1573, параграф 2).

Размерът на издръжката се определя от условията на живот по време на брака и покрива разходите за подходящо здравно осигуряване и нуждата от грижи, а при определени обстоятелства — за старост и намалена платежоспособност (член 1578). Ако съпругът, който е задължен да плаща издръжка, не е в състояние да го прави, като се основава на своите доходи и финансово положение, и като се вземат предвид неговите задължения да изплаща издръжка на страната, която има право на нея, без това да застрашава неговата собствена подходяща по размер издръжка, той трябва да плаща издръжка само до степен, която се счита за разумна, като се вземат предвид нуждите и способността за реализиране на доходи, както и финансовото положение на бившите съпрузи (член 1581, първо изречение).

Издръжката може да бъде намалена и/или ограничена във времето, когато продължаването на плащането по иск за издръжка без ограничение би било несправедливо (член 1578b). Възможността за намаляване/ограничаване във времето съгласно член 1578b от Гражданския кодекс се отнася по-специално за членове 1570—1573, където според член 1570 съображенията за справедливост, необходими за удължаване на издръжката за полагане на грижи след 3-ия рожден ден на детето поради причини, свързани с детето или родителите, представляват специален режим на ограничаване във времето.

Съгласно член 1578b от Гражданския кодекс при оценката трябва да се вземат предвид интересите на дете на съпрузите, което е поверено на съпруга, имащ право на издръжка за отглеждане и възпитание. Освен това трябва да се обърне внимание доколко причинените от брака неблагоприятни последици са възникнали по отношение на възможността съпругът да се грижи за собствената си издръжка. Неблагоприятните последици са налице, ако доходите на съпруга, който има право на издръжка, са по-ниски, отколкото биха били, без да е сключил брак. Съгласно член 1578b, параграф 1, трето изречение от Гражданския кодекс такива неблагоприятни последици могат да възникнат в резултат на грижата за

децата и на организацията на управлението на домакинството и платената работа. Когато се оценяват причинените от брака неблагоприятни последици, за цялостната оценка трябва да бъдат взети предвид всички обстоятелства за всеки конкретен случай, включително продължителността на брака.

4 Какво на практика означава правният термин „законна раздяла“?

Ако желае, всеки от съпрузите може да живее отделно, без това да е свързано с особени формалности. В членове 1361—1361b от Гражданския кодекс се съдържат разпоредбите, засягащи продължителността на раздялата (вж. въпрос 6).

5 Какви са условията за законна раздяла?

Съпрузите трябва да живеят разделени. Съпрузите живеят разделени, ако те нямат общо домакинство и за единия от тях е установено, че не възнамерява да създаде такова домакинство, тъй като отказва съвместно съжителство (член 1567, параграф 1 от Гражданския кодекс).

6 Какви са правните последици от законната раздяла?

Ако съпрузите живеят разделени или ако единият от тях възнамерява да живее отделно, единият съпруг може да поиска от другия съпруг да остави семейното жилище или част от него единствено за негова употреба (разпределение на ползването на жилището), при условие че това е необходимо с цел да се избегне особена несправедливост (член 1361b от Гражданския кодекс). Ако единият от съпрузите упражнява физическо насилие върху другия или го заплашва, ползването на цялото жилище обикновено се присъжда на увредения или заплашвания съпруг. Присъждането на ползването на жилището не служи като подготовка за развода или като начин за опростяване на процедурата по развода. Използването на домакинските вещи за периода на раздялата също може да се урежда (член 1361a). Всеки от съпрузите може да поиска от другия да му предостави домакинските вещи, които му принадлежат. Това обаче не се прилага, ако лицето, от което се иска да се откаже от тези вещи, се нуждае от тях, за да поддържа своето отделно ново домакинство, и това е справедливо при конкретните обстоятелства (например предаването на пералнята на този съпруг, с когото живеят децата).

Освен това, независимо че съпрузите живеят разделени, единият съпруг може да поиска от другия издръжка, която да е съобразена със стандарта на живот и доходите и имотното състояние на съпрузите, в съответствие с член 1361 от Гражданския кодекс. Изплащането на издръжка при раздяла е резултат от брачна солидарност и цели да осигури съпрузите да не бъдат в нужда в резултат на раздялата. Това също така дава възможност на съпрузите да подновят брачния си живот, независимо от икономическите ограничения. Поради това, че съпрузите са все още отговорни един за друг в сравнително голяма степен, съществуват само ограничени изисквания за икономическа самостоятелност и задължението да се издържат сами. Съпруг, който живее отделно, има право на издръжка, ако не е в състояние да задоволява нуждите си от своите доходи и имуществото.

7 Какво означава на практика терминът „унищожаване на брака“?

В Германия няма „обявяване на недействителността на брака“. Даден брак може да бъде обявен за унищожен с решение на съда след подаване на молба (член 1313 и следв. от Гражданския кодекс). На практика производствата за унищожаване на брак са редки.

8 Какви са условията за унищожаване на брака?

Основанията за унищожаване на брак са нарушения на правото или опорочено съгласие за брака. Те са подробно изброени в член 1314 от Гражданския кодекс.

9 Какви са правните последици от унищожаването на брака?

Последиците от унищожаването на брака съответстват на тези в случай на развод (член 1318 от Гражданския кодекс). Вж. коментарите към въпрос 3 във връзка с това.

10 Съществуват ли алтернативни извънсъдебни способности за решаване на въпросите, свързани с развода, без да се стига до съд?

В случай на развод родителите имат право да получат консултации в рамките на услугите за деца и младежи от службите за младежта (*Jugendamt*). Консултациите имат за цел да помогнат на родители, които са разделени или разведени, да създадат условия за упражняване на техните родителски отговорности по начин, който е насочен към висшите интереси на детето или на младежа. При изготвянето на план за предоставяне на основани на консенсус родителски грижи родителите получават помощ със съответното участие на въпросното дете или младеж. Базата данни на всички центрове за консултации се намира на адрес <https://www.dajeb.de/>. Освен това разрешаването на конфликти и постигането на споразумение по взаимно съгласие е възможно да стане и с помощта на медиация. Повече информация относно семейната медиация може да бъде намерена на адрес <https://www.bafm-mediation.de/>.

11 Къде се подава заявление (иск/искане) за развод/законна раздяла/унищожаване на брака? Какви формалности трябва да бъдат спазени и какви документи трябва да бъдат приложени към заявлението?

Съгласно германското право има само прекратяване на брака (развод), унищожаване на брака или установяване на наличието или липсата на брак между съответните лица (член 121 от Закона за производството по семейноправни спорове и за охранителните производства (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit, FamFG*)).

При брачни дела молбата обикновено трябва да се подаде в местния съд (*Amtsgericht*)/съда по семейни въпроси (*FamIengericht*) (член 111 и член 121 от Закона за производството по семейноправни спорове и за охранителните производства и член 23b от Закона за устройството на съдилищата (*Gerichtsverfassungsgesetz*)). Териториалната компетентност се основава на член 122 от Закона за производството по семейноправни спорове и за охранителните производства. Представителството от адвокат е задължително.

12 Може ли да бъде получена правна помощ за покриване на разходите по производството?

Лице, чието лично и финансово положение е такова, че няма възможност да си позволи разходите по провеждане на производство, или което може да заплати само част от разходите, или да ги изплати само на вноски, може да подаде молба за правна помощ за производство пред съдилищата по семейни въпроси. Уважаването на молбата зависи от това планираният съдебен иск или защита да има достатъчно перспективи за успех и да не е злонameran(a). Това гарантира, че лицата, които не разполагат с големи финансови възможности, също имат достъп до съдилищата. В зависимост от наличните доходи правната помощ покрива напълно или частично дела на страната от съдебните разходи. Разходите за процесуално представителство се поемат, ако съдът назначи адвокат. Допълнителна информация можете да намерите в брошурата относно правната помощ и консултации „*Beratungshilfe und Prozesskostenhilfe*“ на уебстраницата на Федералното министерство на правосъдието и защита на потребителите на адрес <https://www.bmju.de/>.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака?

Срещу решение за развод или унищожаване на брак може да бъде подадена жалба съгласно член 58 и следв. от Закона за производството по семейноправни спорове и за охранителните производства. По жалбата се произнася по-висшестоящият регионален съд (*Oberlandesgericht*).

14 Какво следва да се направи, за да се признае в държавата членка решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака, което е издадено от съд в друга държава членка?

В Германия такова решение (освен ако не е постановено в Дания) се признава автоматично съгласно Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г. (Регламент „Брюксел IIa“), т.е. без отделно производство за признаване на решението. Регламент „Брюксел IIa“ обикновено изисква производството за развод, унищожаване или обявяване на нищожност на брака да е било образувано след 1 март 2001 г. (за

изключенията от това правило вж. член 64 от Регламент „Брюксел IIa“). По по-старите дела се прилага предимно предшественикът на този регламент, т.е. Регламент „Брюксел II“. За решения, постановени в Дания, обикновено все още се изисква отделно производство за признаване.

15 Към кой съд следва да се обърне, за да се противопоставя на признаването на решение за развод/законна раздяла/унищожаване на брака, издадено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Когато се прилага Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 г., съдът, който е компетентен да разгледа молбата за непризнаване на такова решение, обикновено е местният съд (съдът по семейни въпроси) по местонахождението на по-висшестоящия регионален съд, в чийто съдебен район:

се намира обичайното местопребиваване на ответника или на детето, засегнато от решението, или

когато не се прилага такава подсъдност, съществува явен интерес от такова определяне или е налице нужда от полагане на грижи, или в противен случай — съдът по семейни въпроси в Панков/Вайсензее.

Изключение се прилага в Долна Саксония, където териториалната компетентност за районите на всички по-висшестоящи регионални съдилища съгласно тези критерии е предоставена централно на местния съд на Целе.

Прилагат се процесуалните изисквания на Закона за производството по семейноправни спорове и за охранителните производства.

16 Кой е приложимият закон при бракоразводни дела, когато съпрузите не живеят в държавата членка на съда, който разглежда делото, или са граждани на различни държави?

В Германия, както и понастоящем в още 16 държави — членки на Европейския съюз, приложимото право при развод, в ситуации, при които има състълкновение на закони, се определя съгласно Регламент „Рим III“ (Регламент (ЕС) № 1259/2010 на Съвета от 20 декември 2010 г. относно осъществяването на засилено сътрудничество в областта на приложимото право при развод и законна раздяла). Така определеното съгласно Регламент „Рим III“ право се прилага независимо от това дали е право на участваща държава членка.

Тази уеб страница е част от „Вашата Европа“.

Ще се радваме да получим вашите [коментари](#) относно полезността на предоставената информация.

**Your
Europe**

This webpage is part of an EU quality network

Последна актуализация: 29/12/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.